

Emnenr. 40.

Fylke: Nordland.

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Bø.

Emne: Fra robbåt og seil til motor. Bygdelaq:

Oppskr. av: Johan Lieresteen. Gard: Skeine

(adresse): Bø i Vesteraalen. G.nr. 17 Br.nr. 11.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Litt forlydende av gamle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

De gamle nordlandsbåter var femboring. Denne var den mest admindelige båt for vinterfiske. De mindre båter var fra femboringen og utover: Otring, Sekstring, firroring, halvfjerderoring, fering (3oring). Så var det kjeks, den minste båttypen (Torons). Var fra gammelt raseil. Seinare sneseil, som kom fra Listerbåter. Disse blei Nordlendingen kjendt med fra storildtia. Da var det mykje roringer nordover. Disse mindre båter var brukte til Vår og sommerfiske (skraip og reifiske). Enno i 1941 under stort vårfiske saq under skrive 2 båter med raseil. No lærer sjærker. Når motoren kom var der ratt inn motor i otringer (motorotring). I likheit med de noverande sjærker. Til 1890ara var det nordlandsbåten som raddde. Fra 90ara fram til forige verdskrigen var det reil-sjønten. Så kom motorbåten. I reilsjønta tid var også fiskeridampan i mykje bruk. Var reilq overlegen fra 1900-1905. Begge

disse blei utkonkurrert av motorbåten.

I vår bygd var berre 2 fiskerdampere,
"Braken" og "Trio". Begge disse øjeblik konkurs.
Eides av kvar sitt selskap.

Lengda på femboringen var 36-38 fot (30 am).

Breidda på femboringen var 8-9 fot.

Lasteevna var 45 tunner saltet sild. Det
skulle svare til 8 tonn. Mannskapet var
6,5 mann. Kunne variere. Blei delt i lotter
(6,5 lott). Var halvlotterkar (skarongen).

Den som satt framst var den som satt
på kjempe. Halskar satt framme.

Hovedsm og skautmannen satt i breidd.

Hovedsmannen satt med styret. Skautm.
passa skautet under seilinga. Bakroms-
mannen satt i bakrammet. Men alle
atrart satt Hovedsm. og Skautm.

De første motorbåten i denne bygde ^{var} fra
1905-1906. I 1905 fikk den første
motor. Det var Nikolai Vikan og
Nikolai Kristiansen, Kyrvåg. De hadde
båt ilag. Nikolai Vikan var en driftig
hovedsm. helt til seinare år. Var sørover
på storilda etter siste krigen. Det er
no sammen Gjalmar Vikan som driver,
og er av de farnemste og driftigste båt-
førere i Bø. Nikolai Kristiansen har
drevet forretning og fisketjøyr i Kyrvåg.
Er enno i vitpromheit, over 80 år.

I 1906 fikk brødrene Andreas ^{og Anton} Olsen
motorbåt sammen. Disse var søringar og
i slekt med Kyrvåg som har vorre i
Kringkastinga. Samme år fikk Jens Erikson
motorbåt "Falken" som seinare blei over-
latt av Johan Antonsen og Hans Gjussen.

Jens Eriksen dreiv fiske rertig etta seien om sommaren heilt til han var gammel mann. Han var det som fant nye sei-herje for å tørke tørje sei. Tok likerom patent. Det var på Timmarka han begynte med det. Alle disse nevnte var blandt de driftigste og utholdende blandt Bø' fisker-befolkning. Nikolai Kristiansen var som nevnt forretningsmann. Har vel drevet mindre fiske. Deres kjensskap til motoren kom vel av den tids utvikling. Den første motorbåten på Lofothavet kom i 1900, og eides av Richard Hansen, Sunderøy i vår nabobygd Phnes. Båten heite Sunderøy. Eigaren var handelsmann der, og var da utvalgsformann i Lofoten. Han blei seinare første disponenten på Bretternes. „Bretternes aksjeselskap“. Motoren kom vel av hia si utvikling. Båtverksted med sliv begynte vel å komme fra da av. Disse satte inn motor, og likeså repererte. Og hadde slivappret for lunnsmøring. Motoren er nevnt med både merke og hestekraft. Det var „Dan“ motor som var i den første hia. De var dansk. Motorbåtene ravel som Nordlandsbåten var som regel privat eigje. Ofte 2 mann om en båt. Sjelden fleire. De som hadde drevet Nordlandsbåt og kom over til motorbåt kunne holde like så godt ut som mange yngre. Dei dreiv fiske til de var gamle folk. En av disse var Andreas Klausen. Han var med på sjøen til han var gammel mann. Det blei færst og helst, ratt motor i dettsfarty. De blei ratt i seilgjenger. Dettsfarty utgjør mesteparten av flåten. Motor i egne båter (sjarkter) er helst i seinare tid.

Kunne vel stilles vel så store krav
 til en hovedm. på Nordlandsbåt som
 motorbåt. På motorbåten er særskilt
 mann for maskinen, så hovedsmannen
 behøver ikke vere avhengig av den.
 Da motorbåten blei tatt i bruk var det
 ikke som hjelp for seil. Det blei for den
 fulstendige drift. Det brukes på motorbåten
 seilet: "Madsen" som er for å holde båten
 etter vinden under selve fisket.

Kunne vel vere litt murring lcelandt
 folk i den første tid om att den sprekte
 bort fisken. Men de første motoran
 gjelkk med høger lyd enn seinare.
 Var vel ikke så godt uteksperimentert.
 Mannskap på motorbåten var så forsigtig.
 Det kunne vere både meir og mindre
 enn på femboringen.

Samfuntsmessig blei der ~~o~~ endringer
 ifølge motoralderen. Havneforholdan
 spela mykje inn. Kunne vere gamle
 ver som blei utrangsjert, så som *Skinnoya*
 og *Litlöya* her i *Bo*. Utpostan blei
 mindre aktuell idet att motorbåten kunne
 gå meir på innlige og sentrale plasser
 ellersom havneforholdan tillot. Såsom
 det gamle storstedet *Hovden* som er
 mykje utstien av en plass ved navn
Jenskræet, som har god havn, og no
 har fått vei, og er sikkert en fremtidsplass.
 Når det gjelder de større forhold
 (Nord-norsk) var det strikk for Lofot-
 fiskeran fra *Felgeland* og *Trøndelag*
 att de hadde sin gjennafartsplass i
Grötory, likeså *Tjerringøy*, hvor de
 la ut ifra over *Vestfjorden* til *Lofoten*.
 (Bojers "Liste riking"). Disse handels-

steder levde mykje av gjennomforten
slike. I motoralderen har de inga
betydning såleis, og er utstien som
gamle handelssteder. Kanskje tenkes en
motorbåt ankra opp i Bodø for Vestfjorden.
Sentraliseringa kjem meir til å syne
sin rolle. Sentraliseringa kjem mykje
av de nye kommunikasjonar, både til
vass og til lands.

De gamle høvedsmann var ofte kyndige
med å holde båt i alle slags vind
og vær. Og kunne utføre mange red-
ningsdader. Hadde godt lag å ryte
i været. Om en motorbåt snarere
kann ta eit sjøvær så er det meire å
styre rett fram. Den virkelige sjømands-
kundsten var vel størst i nordlandsbåtens
tid. Når det no er varmelding og alle
tekniske forhold, så er nok det ei
avspenning. Derfor redningsrytter.